

הרוצח הנאצי שוהרר
מבילאז. מסיבות אנושיות
התבימה רוצה לבוא לארץ

שעה שבישראל עוסקים בסטוריוס אוקסר. והיריב
בנוש את המנהלים הפסיכולוגיים הנפתחים
של חברי האקדמיה לאמנות הקולנוע, הפתיעה
הוליווד את כל הישראלים רווקא בקטגוריית
הסרט הזר. הממרים בישראל, שראו לפחות
השנים מן המועדונים, שיחות מלוכלכות (שהיה
כנראה מסריק ונעו מדי עבור הקיבה ההוליווד
דית) ובטי בלו יומרני ונפוח. ככל הצרפתים
הצעירים, כמעט והצטערו מאוד על שאוונטי
פופולו לא הגיע לגמר — התנבאו בכיטוחן על
סרטו של יזי מנול, כפר קטן, ולוא בגלל גל
„ההפשרה“ המציף באופנתיות לא רק את הפרי
ליטיקאים כי אם גם את הקולנוע.

לכן, חשבו רוב המנחשים, מתאים שהוליווד
תבחר בסרט צ'ני, באין סרט רוסי לרפואה. אבל
האקדמיה הנכבדה הלכה בעיקבות אחרי
לבוש הזהב, והעניקה את הוקרתה לסרטם של
קנון (ונה) ומהו לישראלים להתקפה (ור) והבימאי
הוותיק, פונס ראדמייקרס, התקיפה.

ראדמייקרס, הנחשב כבימאי הלאומי של
הולנד, זכה בגלובוס (פרס העיתונות הורה
בארצות-הברית). אחרי שהסרט זכה גם כפרס
הראשון של פסטיבל-סיאטל ובהצלחה ביקורתית
וקופתית נכרת בהיפתחו בחוף המערבי —
שבירתו לוס-אנג'לס היא מישכנה של הוליווד.
כשיוצג בקרוב בישראל, בדיווחו של העולם
הזה בשעתו, מסמינר על מחתרת וסייטי
מילהמת-העולם השניה בחולנר, קראנו לסרט
בשם „ההתנקשות“, פונס ראדמייקרס, ירוע
האנושיים המורכבים של גיבורו ברנע היסטורי
רחב ומסובך, המתבקש בדרך כלל מאופי
עלילותיו. הוא ביקר בעבר בישראל אך היה שמח
לעלו שוב להצגת הבכורה של הסרט. כך טען
באזני ערנה פיירר, בעיקר משום שהנושא קרוב
ביותר לליבו של הישראלי ולליבו של כל אדם
הנושא איתו זיכרה של המילחמה בעולם שלא
למד לקח.

פגישת מיקרית, התקיפה מספר את
ספוריו של אנטון סטנוויק, רופא ידוע נלהות
חיו בוירכוו הוועה מינואר 1945, כאשר נהיות
ילד בן 12 ראה כמו עיניו כיצד אביו, אמו ואחיו
הוצאו להורג בידי הנאצים, וביתם הועלה באש,
אחרי שפיתחו עם מצאה גוויית של שוטר הולנדי,
מתחף-עליתיה נש הכובש, שהמחתרת ההולנדית
התנקשה בחייו.

אנטון, שניצל בדרך נס והוותר באותו הלילה
על-ידי אשה מיסטרית, מוצא את עצמו במיפ-
קרת הצבא הגרמני בסצינה אירונית לחלוטין,
כשקצין גרמני, המשתרל לנהוג בילד בצורה
אנושית, מלביש לגופו מעיל צבאי, הגרול עליו
כמנה מידות טובות.

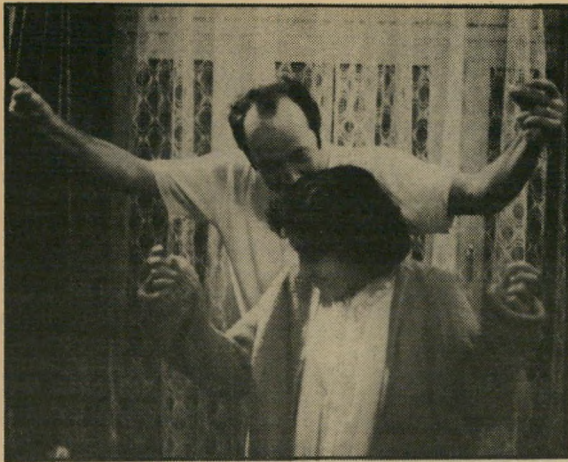
אנטון, המבין, כי הנסיון לגרש את סיוטי
העבר מבלי לנסות להתמודד איתו, הוא נסחף
יותר ויותר לחיפוש אחרי העבר. מה עוד שבתו
המתבגרת מפצירה בו לספר לה על חייהם ומותם
של סבה וסבתא. מה שמתברר, הוא נסחף
בפגישה מקרית עם איש מחתרת לשעבר הוא

הלם
תרבות

40 מ"ר גרמניה (מיטואון תל-א
ביב, גרמניה) — סירטו הראשון של
בימאי תורכי שסיים לימודיו ב-
האמבורג: תאפיק באשר (יליד
1951). אם זו שלחמה שלו ליסורי חבריו התורכים בארץ הקלי-
טה המונית שלהם, הרי אפשר להבין אותה כנועה של „שקית
תורכיה“, ואת העידוד התקיף של שילטונות גרמניה לאותם
תורכים הרוצים לחזור הביתה.
סיפור הסרט מנימליסטי ביותר, ובכך גם עוצמתי: דורסאן
(יאמאן אוקי), מועל תורכי בגרמניה, מאותם „גאסט-ארבייטער“
(הכינוי שהפך לבעיה חברתית) מביא את אשתו הצעירה טורנה
(אוסוי פחאט, שניחנה בפנים מלאי ביטוי) לארץ ההתעשרות
החלומית. אלא שאת העולם החדש הוא סוגר בפניה על מנעול,
ואת המפתח שם בכיסו כשהוא יוצא לעבודה מדי בוקר. בשובו
הביתה הוא מצפה למצוא אוכל על כנו, ומשרתת כנועה מוכנה
ומזומנה לכל בעלות ולכל בעילה.

טורנה, שחונכה בבית להישמע לכל מיצוות אדונה, מקבלת את
גורלה ככלב ממושמע. אלא שחטרון נוף מולדתה, המישפחה
והחממה הביתית — גם אם זו חממה למסורת מיושנת ודיעות
קדומות, המעניקה לאשה מעמד של חייבת-בית — מתסיס בה
את אש המרד. אבל זוהי אש בעוצמה של נר, המחאה החרישית
היחידה שהיא מעזה לבטא היא בגזירת שיערה, ונסיגונה היחיד
להציץ אל העולם החיצון הוא מעקב מונוטוני ומשועמם מבעד

יאמאן אוגי ואוסיי פחאט — הגלות הסוהרת

לחלון ואיתו לילדה נכה בחלון שממול. קשר אנושי יחיד זה
נקטע על-ידי האם, גרמניה קפדנית שגוררת את הווילון על
בתה. הרמז ברור — לא רוצים מגע עם הזרים.
יפוי של הסרט נובע מתחושת-הכלא הנוגה שהוא מצליח
להעניק באמצעים פשוטים וכמעט ללא מילים. באשר אינו
מוקיע את הבעל לחלוטין — כל אשמתו נעוצה בתרבות שעליה
גדל, והוא חושב כי אכן הוא מגן על אשתו מזיהום חיצוני.

הברווזן
והברבור

המורדת (דיזנגוף 2, תל-אביב
צרפת) — הנושא מזכיר לא מעט
סרט אחר המוצג בימים אלה, שיכונע
ערך. אלא שהטיפול בנושא רחוק
בשניהם זה מזה, כמרחק צרפתי מארצות-הברית. הפעם מדובר
בנערה צעירה יותר, כבת 13 (בצרפת, מן הסתם, מתבגרים מהר
יותר). המבט מנסה להיות רחב יותר — לא רק חוסר מנוחה בשל
מבוכה של הבשלה מינית — ולכן הוא גם מטושטש יותר.
שארלוט, גיבורת הסרט, מואסת בחבריה לכיתה, מעוצבנת על
בני מישפחתה, מתרגזת על חברתה הצעירה והחולנית לולו,
שאינה חדרה לשאול שאול שאלן תשובות, ובעצם אינה
יודעת בדיוק מדוע. ליתר דיוק, גם אילו היתה יודעת, כפי שהיא
אומרת זאת, לא היתה מצליחה למצוא את המילים המתאימות
לבטא זאת.

לתוך העולם הפרובינציאלי השיגורתי שבו היא חיה, עיר קטנה
על שפת אגם ז'נווה, נכנס יום אחד הזואר (בהתלמדותו: ילדה בת
גילה של שארלוט, שהיא גם יפה להפליא) שלא בניבורת הסרט).
גם פסנתרנית המופיעה בטלויזיה, סולנית פלאית בקונצרטים,
שארלוט מייד נדבקת לסמל השלמות הזאת, שנחתה כאילו
מאגדה, מנסה לעשות הכל כדי להתקרב אל הילדה הבלונדית
המחייכת חיוך פלאסטי והמניחה לה להאמץ בשלב מסוים
שתוכל להיות לאמרגנית — מה שמסתבר, כמובן, כבדריחה לא
מצחיקה במיוחד. לשארלוט יש גם רומאן קטן, עם מלח
בחופשה השווה בעיר, רומאן המסתיים בחדר מלון שבו

לאפון (במרכז) גינסבורג וגלן — תחליף אם

משליכה הילדה, שאינה מוכנה כלל ליחסי-מין. מנורה גדולה על
ראש המאהב, שדימה לעצמו שיש לו עסק עם משהו אחר.
כל עוד נשאר הסרט במישור של יחסי שארלוט עם סביבתה
הקרובה, המישפחה והחברים במקום, הוא מבטיח טובות, כי
הוא אכן מתאר מוכנה של גיל-ביניים, שבו כבר לא משתייכים
למיסגרות אחת וטרם מתאימים למיסגרת אחרת. אולם עם
היכנס החלום לתוך החיים, הופך סירטו של קלוד מילר בהדרגה
לבירבור בלתי-אמין.

תדרוך

חובה לראות

תל-אביב: חנה ואחיותיה, שיחות מלוכ-
כרות, דקה לחצות.
ירושלים: קיץ, חנה ואחיותיה.

תל-אביב

★★★ חנה ואחיותיה (סנימה 2,
ארה"ב, מוצג גם בסמדר, ירושלים) — קציר
האוסקר: תסריטו הגאוני של אלן ושחקניו
המישנה דיאן ויסט ומייקל קיין, למעשה, כל
העושים במלאכה, כולל שתי השחקניות המופי-
לאות האחרות, מיה פארו וברברה רשי, זכאים
גם זכאים לתהילה.

★ שיחלה (דיזנגוף 2,
קנדה) — המפסיד המכוונ של האוסקר לסרט
הזר הוא סרט מבדיק על עולמם הנפשי, המוסרי
והמיני הרעוע של אינטלקטואלים בחברה המע-
רבית.

★ צבע הכסף (רבי-חן, ארצות-הברית,
מוצג גם באורגיל בירושלים, וברב-גת
בחיפה) — האוסקר של פול ג'ימון המעורר בעיקר
את הגעגועים לכמה מתפקידיו בעבר, בעיקר
לתפקידו כאדי פלסון הצעיר, הרמות שאותה הוא
משחק כאן בגירסה המאוחרת. סקוריסוה המיקי-
צווע התפתה לצלם קרבות ביליארד ארוכים,
המאטים את קיצבו של הסרט המייגע למדי.

עדנה פיירר

חוזר לעימות עם עברו, ומגלה כי האשה שהצילה
אותו לא היתה אלא לוחמת מחתרת גם היא,
שהוצאה להורג, ואהובתו של כרשיחו. אפוא,
מגיזעה היריעה על איש-מחתרת אחר שהתאבד,
כי לא יכול היה לשאת את העובדה שפושעי-
מלחמה נודע שוחרר מן הכלא כטרם עת.

אנטון, המבין, כי הנסיון לגרש את סיוטי
העבר מבלי לנסות להתמודד איתו, הוא נסחף
יותר ויותר לחיפוש אחרי העבר. מה עוד שבתו
המתבגרת מפצירה בו לספר לה על חייהם ומותם
של סבה וסבתא. מה שמתברר, הוא נסחף
בפגישה מקרית עם איש מחתרת לשעבר הוא

אותו פושע נאצי המוזכר בעלילת הסרט אינו
יציר דמיונו של הבימאי וגם לא של כותב רבי-
המכר שעל פיו נעשה הסרט, הארי מוליש. פושעי-
המילחמה שמדובר בו, וילי לאגס, היה ראש
המישטרה הגרמנית באמסטרדם, מי שהיה אחראי
לאלפי הוצאות להורג ולגירושם של עשרות
אלפי יהודים מאמסטרדם. הוא שוחרר מ-סיבות
אנושיות, ונפטר בביתו שבגרמניה המערבית ב-
1971, שש שנים לאחר שיהררו.

אין ספק שלא רק האוסקר לסרט הזר יעשה
את התקיפה לסרט רלוונטי במיוחד בארץ שבה
מתגלה היום מישפטו של ג'ון דמיאניוק.

שחקן דה לינט (משמאל) בתפקיד דוקטור סטנוויק, מפגין עם בתו נגד הפצצה
האוסקר לסרט הזר הטוב ביותר לבימאי פונס ראדמייקרס